

SIGURNO NEBO U CRNOJ GORI

Tri godine nakon što je Crna Gora obnovila svoju nezavisnost 2006. godine, usvojen je Zakon o vazдушnom saobraćaju, kojim je predviđeno osnivanje Agencije za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore. „Ovo je bila prekretnica od ključnog značaja – Crna Gora je po prvi put u svojoj istoriji dobila svoju vazduhoplovnu vlast“, rekao je Dragan Đurović, Direktor Agencije za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore i član Koordinacionog komiteta Evropske konferencije civilnog vazduhoplovstva (ECAC). U razgovoru sa Romanom Moares, gospodin Đurović je istakao tekući razvoj Agencije, njene ključne poslove i njenu ulogu u promovisanju sigurnog i bezbjednog vazdušnog prostora Evrope.

Crna Gora, mlada država koja broji samo 620.000 stanovnika, na impresivan način drži korak sa evropskim razvojnim kretanjima u oblasti sigurnosti i bezbjednosti u vazдушnom saobraćaju. Njena Agencija za civilno vazduhoplovstvo je punopravan član evropske vazduhoplovne zajednice, saraduje sa glavnim međunarodnim vazduhoplovnim organizacijama kao što su ICAO, ECAC, EUROCONTROL i EASA težeći ka zajedničkom cilju – sigurnoj vazduhoplovnoj industriji.

„Glavni cilj Agencije za civilno vazduhoplovstvo, kao nacionalnog nadzornog organa, je očuvanje i podizanje nivoa sigurnosti i bezbjednosti vazdušnog saobraćaja u Crnoj Gori“, potvrdio je Dragan Đurović, Direktor Agencije za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore. „Ovo ulaganje u sigurnost u suštini predstavlja ulaganje u budućnost“. Imajući to na umu, nastavićemo sa jačanjem naših stručnih kapaciteta i učinićemo našu kontrolnu i certifikacionu funkciju još efikasnijom“.

Dodao je: „Takođe ćemo nastaviti da naš pravni sistem u oblasti vazduhoplovstva usklađujemo sa pravilima ICAO-a i propisima EK i EASA-e. Takođe, regionalna i međunarodna saradnja ostaju naš prioritet.“

Na početku 2019. godine, Agencija je ostvarila značajnu prekretnicu dok je bila predmet ICAO Koordinisane misije validacije (ICVM), gdje je izvršen audit njene usaglašenosti sa ICAO standardima i preporučenim praksama.

„Preliminarni rezultati su bili izvanredni. U odnosu na status iz 2010. godine, napredak je bio fantastičnih 35%, što je za svaku zemlju ogroman napredak, a posebno za malu zemlju kao što je Crna Gora“, rekao je gospodin Đurović. „Poslije završetka misije, mogu reći da je naša Agencija postala ozbiljna i respektabilna vazduhoplovna vlast i da se naša država, u smislu efikasnosti i usklađenosti sigurnosti vazdušnog saobraćaja, nalazi u gornjem dijelu tabele efikasnosti evropskih i svjetskih država“.

Razvoj vazdušnog saobraćaja

Gospodin Đurović je na ovoj poziciji u Agenciji za civilno vazduhoplovstvo od 2009. godine, prije toga, njegova cijenjena politička karijera je kulminirala time da on postane Potpredsjednik Vlade Crne Gore u periodu od 2001. do 2007. godine. Agencija, po riječima gospodina Đurovića, se bavi istim pitanjima kojima se bave evropske institucije koje su joj ravnopravne, uključujući ona pitanja koja su rezultat posljednjih razvojnih kretanja u sektoru, kao što su dronovi.

„Imajući na umu sve neupitne prednosti dronova, moramo da uradimo sve kako bismo izbjegli da pravimo kompromise sa bezbjednošću državne infrastrukture, vladinih i vojnih lokacija, ugrožavanje aerodromske sigurnosti, opšte bezbjednosti građana i imovine, kao i da

sačuvamo poštovanje privatnosti građana“, istakao je, dodajući da je potreban proaktivan odgovor.

U julu prošle godine, Agencija za civilno vazduhoplovstvo je pokrenula kampanju Sigurno upravljanje dronovima (*Safe Drone Operations*), koja je za cilj imala predstavljanje regulatornih zahtjeva za operacije dronovima javnosti.

„Tokom kampanje, obezbijedili smo medijsku zastupljenost u trajanju od 100 dana na svim vodećim internet portalima u Crnoj Gori, kao i u svim vodećim dnevnim novinama u zemlji. Agencija za civilno vazduhoplovstvo je takođe potpisala sporazum o saradnji sa policijom, obezbjeđujući da su službenici policije ovlašćeni da zaustave operatore bespilotnih vazduhoplova po viđenju i da provjere informacije o statusu registracije bilo kojih dronova.“

Očekuje se značajan rast globalne vazduhoplovne aktivnosti u predstojećim godinama i decenijama. Stoga, gospodin Đurović vjeruje da je od značaja za Crnu Goru da pronade uspješnu ravnotežu između ekonomije, pitanja zaštite životne sredine, sigurnosti i bezbjednosti, kao i pouzdanosti, tačnosti i drugih faktora efikasnosti.

Vazduhoplovstvo u Crnoj Gori takođe bilježi rast – po prvi put, oba naša aerodroma, Podgorica i Tivat, su nedavno opslužili preko milion putnika na godišnjem nivou, očekuje se dalji rast. Takav trend, uz postojanje nacionalnog vazdušnog prevoznika *Montenegro Airlines*-a i brojnih stranih vazdušnih prevoznika koji lete ka i od Crne Gore, će svakako imati pozitivan uticaj na rast turizma i privredu u cjelini.

Gospodin Đurović je potvrdio da ovaj razvoj adekvatno podržava sve veća konkurentnost.

„Naša glavna investicija je investicija u ljudske resurse“, rekao je. „Naši zaposleni redovno idu na obuke, a stipendiramo i studente. Imamo sjajnu saradnju sa CAA Francuske i mnogi naši zaposleni su prošli obuku u *École Nationale de l'Aviation Civile* u Tuluzu. Za ovu godinu smo organizovali dva angažovanja naših članova osoblja (*secondment*) u EUROCONTROL-u, kao i još dva za sljedeću godinu“.

Težnja naprijed

Crna Gora je u potpunosti uhvatila korak po pitanju umanjenja otiska ugljenika i drugih ekoloških pitanja.

„Implementiramo šemu globalnih tržišnih mjera u formi Šeme za kompenzaciju i smanjenje ugljenika za međunarodno vazduhoplovstvo (CORSA)“, izjavio je gospodin Đurović.

„Dijelimo mišljenje da ekološka pitanja mogu potencijalno da predstavljaju smetnju u daljem razvoju međunarodnog vazduhoplovstva, i u potpunosti podržavamo napore ICAO-a za rješavanje ovih problema, uključujući i ključni strateški izazov, uzrokovan klimatskim promjenama, za postizanje održivog razvoja međunarodnog vazduhoplovstva“.

Spomenuo je još jedno pitanje kojeg se Agencija uspješno dotakla, a odnosi se na aerodrom Tivat, koji se nalazi na obali i smatra se turističkom kapijom Crne Gore.

Zbog brdovitog terena koji okružuje dolinu u kojoj se nalazi aerodrom, Tivat je poznat po tome što ima izazovne procedure prilaza i slijetanja. Zbog blizine visokih prepreka nije moguće projektovati standardne instrumentalne procedure; umjesto toga, koristi se procedura zasnovana na zemaljskim navigacionim uređajima koja u značajnoj mjeri odstupa od tipičnih ICAO standarda.

U 2009. godini, u saradnji sa EUROCONTROL-om, Agencija za sačinila *case study* kojom je prikazano da jedino moguće rješenje predstavlja primjena PBN-a. Kroz uvođenje EGNOS (*European Geostationary Navigation Overlay Service*) sistema – sistema satelitske augmentacije koji su razvili Evropska svemirska agencija i EUROCONTROL u ime Evropske komisije – stekli su se tehnički uslovi za implementaciju PBN procedura zasnovani na sistemu satelitske augmentacije.

„Agencija za civilno vazduhoplovstvo je kroz uvođenje EU regulative u pravni sistem Crne Gore i kroz koordinaciju sa Agencijom Evropske unije za sigurnost vazdušnog saobraćaja, doprinijela zaključivanju EGNOS radnog sporazuma i učinila mogućim korišćenje EGNOS SoL usluge za navigacione postupke na crnogorskim aerodromima“, rekao je gospodin Đurović. „To će omogućiti dalje aktivnosti na implementaciji navigacionih postupaka zasnovanih na satelitskom sistemu sa korekcijom GNSS (globalni navigacioni satelitski sistem) signala.“

Vrijedan rad i naponi usmjereni na unapređenje sigurnosti vazdušnog saobraćaja su veoma dobro priznati s obzirom da je Crna Gora uključena u *One Stop Security* režim Evropske unije.

„Evropska komisija je priznala da su standardi bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva u Crnoj Gori ekvivalentni standardima EU država članica. Osim Crne Gore, samo SAD, Kanada i Singapur imaju taj status. Ovo postignuće nas čini voma ponosnim“, zaključio je gospodin Đurović.